

El sindicalisme farmacèutic lleidatà de l'any 1920. Un exemple de la seva actuació al Pla d'Urgell

Ramon Maria Guiu Pujol

Institut d'Estudis Comarcals del Pla d'Urgell

1. INTRODUCCIÓ

El panorama social i polític a la Lleida de començaments del segle xx és un fidel reflex del de la resta de l'Estat espanyol i es caracteritza, entre altres circumstàncies, per un fort desenvolupament dels conflictes socials, encara que, en opinió de Romà Sol i Carme Torres, “no és pas freqüent que, en parlar de Lleida, es faci referència al moviment obrerista. No se li dóna importància. A Lleida, tinguda per camperola i botiguera, aquest aspecte es deixa de banda. I és un greu error. El moviment obrerista lleidatà fou una realitat i comptà amb dirigents ardits, fou combatiu i incidí en la vida ciutadana, i el que no es pot fer és ignorar-lo”.¹

Només cal recordar el llarg període de les vagues entre 1901 i 1906, la Setmana Tràgica de Barcelona, el 1909,² o l'obrerisme anarcosindicalista de començaments de la dècada del 1920 per demostrar el malestar social arreu del país.

Evidentment, els farmacèutics estaven immersos en aquell convuls desequilibri social, accentuat, en el seu cas, pels avenços científics i tecnològics en el món de les ciències mèdiques en general, i en de la farmàcia en particular, amb el canvis que això va produir en l'exercici de la professió i que podem xifrar en la pèrdua de la seva raó de ser com a petita indústria i en la consegüent crisi d'identitat que va patir el farmacèutic. Ambdues circumstàncies queden ben paleses en alguns dels articles publicats als butlletins del Col·legi de Farmacèutics de Lleida.

Aquesta situació de desorientació i d'incertesa produïda per la caòtica situació social es va fer sentir de manera notòria a l'assemblea anual de la UFN,³ celebrada a València el 1919.⁴ Cal fer esment que el desembre del 1918 i començaments del 1919 va tenir lloc a Barcelona la vaga de la Canadenca, de repercussions ben conegudes.⁵

¹ Romà SOL i Carme TORRES, *Lleida en el temps de la Mancomunitat de Catalunya (1913–1924)* (Lleida, Ed. Virgili & Pagès, S.A., 1989).

² M. TUÑÓN DE LARA, *Historia de España. La crisis del Estado: Dictadura, República y Guerra (1923–1939)* (Barcelona, 1982).

³ La Unión Farmacéutica Nacional tenia, entre altres objectius, procurar l'agrupació dels farmacèutics espanyols i cercar el restabliment d'un exercici ordenat de la professió. Aquesta organització fou dissolta, juntament amb les similars del metges, per un decret del president de la República, Manuel Azaña, a proposta del Ministeri de Treball, Sanitat i Previsió, publicat a la *Gaceta de Madrid* de l'1 d'agost del 1936, és a dir, poc després del cop del general Franco.

⁴ Joan VILADOT PUIG, “De Sindicalisme”, *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida*, núm. 25 (maig 1920) i Eloi MIRALLES, “Nuestros Sindicatos”, *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida*, núm. 27 (juliol 1920).

⁵ El 5 de desembre de 1918, el diari de Lleida *El Ideal* publicava la següent nota: “Agitación en Camarasa. Los obreros empleados en la obras de la Canadiense se han declarado en huelga”. Aquest va ser el pròleg, segons Romà Sol i Carme Torres, de la vaga més important que registra la història de les lluites socials a l'Espanya de l'època. Cal recordar que Camarasa era el lloc on la Canadenca tenia el campament base per a les obres de regulació de la Noguera Pallaresa, i subratllar l'important nombre de treballadors i el domini cenetista del seu sindicat obrer.

No és estrany, que amb aquest ambient, la UFN, com a màxim representant dels professionals farmacèutics, en la seva assemblea de València, manifestés la seva aprovació per a la creació dels sindicats farmacèutics, atesa la nul·la capacitat d'acció dels col·legis de farmacèutics.⁶

El fet que la creació d'aquests sindicats va ser conseqüència de la voluntat de solucionar els problemes dels farmacèutics fa que tingui el mateix fonament que la creació dels col·legis professionals, però es diferencien per les eines que ambdós empren. Davant de les instàncies al Ministeri dels Col·legis hi ha el boicot i la vaga dels sindicats per tal d'aconseguir les mateixes finalitats. La carta "Sindicación Farmacéutica", publicada al *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida* del març de 1920, i signada pels membres de la Junta de Govern de la UFN, ho explica ben clarament: "Porque las armas del sindicato serán dos: la huelga y el «boycot». De ellas esperamos todo, que es como esperarlo de nuestro esfuerzo solamente". Alguns fragments d'aquesta carta són altament il·lustratius d'aquesta situació tan procliu al sindicalisme: "Gracias a la huelga, podrán manumitirse de la tiranía caciquil los farmacéuticos rurales, esclavizados por monterillas y oligarcas. Gracias al «boycot», nos libramos de malos compañeros, de industriales desaprensivos y combatiremos, hasta raerlo completamente, el intrusismo".

Així, doncs, queda clar que el foment del sindicalisme farmacèutic va ser una de les prioritats de la Junta de la UFN sorgida de l'assemblea de València; i també que els objectius d'aquests sindicalismes són fonamentalment de defensa d'interessos de "la classe" i econòmics, a diferència dels col·legis. La carta abans esmentada així ho afirma: "Queremos hacer una advertencia para prevenir posibles discordias. El Sindicato no pretende la disolución de los Colegios, ni tiende a mermar en un ápice sus atribuciones. Los Colegios tienen, bien terminante y taxativa, una función que llenar. Ellos representan oficialmente a la clase y tienen a su cargo otros menesteres científicos". En definitiva, el sindicat es va constituir per esdevenir el braç armat del corporativisme.

2. OBJECTIUS DEL TREBALL

Els objectius d'aquest treball són:

- Establir les circumstàncies històriques, socials i econòmiques que van envoltar la creació del Sindicat de Farmacèutics de la província de Lleida.
- Descriure alguna de les actuacions del Sindicat de Farmacèutics a la ciutat de Lleida i en alguna població de l'actual comarca del Pla d'Urgell.

3. METODOLOGIA I MATERIAL

3.1. Metodologia

Es diferencien dues etapes metodològiques. En una etapa primària, es tracta de la cerca i localització de documentació específica, tant escrita com gràfica, en relació amb els farmacèutics lleidatans i el Sindicat de Farmacèutics de Lleida.

Posteriorment, s'ha imposat l'ordenació documental, amb criteris cronològics i temàtics, per a, finalment, abordar l'estudi analític del contingut dels documents cercats, fet que ha permès establir els resultats i discussió de la investigació i concretar i explicitar les diferents conclusions.

3.2. Material de base

El material que s'ha utilitzat consta de dos tipus de fonts documentals.

⁶ VII assemblea ordinària celebrada a València del 10 al 13 d'octubre de 1919. Vegeu *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida*, núm. 17-24 (del novembre de 1919 al març de 1920).

3.2.1. Fonts documentals primàries

Si exceptuem els exemplars de la segona etapa del *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida*, que van de l'agost de 1917 fins al desembre de 1920, no s'ha localitzat cap tipus de fonts documentals primàries als arxius del Col·legi de Farmacèutics de Lleida.

La desaparició d'aquesta documentació pot ser motivada per diferents causes: la riuada del Segre a Lleida el 22 d'octubre de 1907, els diferents trasllats de la seu col·legial, o, fins i tot, el seu trasllat a l'Arxiu General de la Guerra Civil a Salamanca l'any 1938, amb l'entrada de les tropes franquistes a la ciutat de Lleida. S'ha de dir, però, que la cerca d'aquesta documentació ha estat infructuosa. Malgrat això, tant els textos oficials com els documents familiars cercats, i, sobretot, els butlletins col·legials abans esmentats, ens han permès treballar satisfactòriament.

La relació de les fonts documentals primàries emprades és la següent:

3.2.1.1. Textos oficials

- *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida. 2a Etapa*. Localitzats i conservats en bon estat, als arxius del Col·legi de Farmacèutics de Lleida, els 28 exemplars corresponents als anys 1917-1920.

- *Butlletí Oficial de la Província de Lleida*. S'han revisat, a l'hemeroteca del Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida, tots els corresponents a l'any de l'estudi: 1920.

- *Gaceta de Madrid* i *Boletín Oficial del Estado*, obtinguts a través del servei d'informació legislativa del BOE.

- Documentació d'arxius corporatius i familiars. Cal destacar l'aportació documental de l'arxiu familiar dels hereus del farmacèutic de Tremp, Enric Solé, trobat al Col·legi de Farmacèutics de Lleida i procedent de l'exposició que es va fer l'any 1998, amb motiu del 1r centenari de la fundació del Col·legi.

3.2.1.2. Material gràfic procedent d'arxius i publicacions oficials i privades

3.2.2. Fonts documentals secundàries

S'han emprat dos tipus de fonts documentals secundàries. D'una banda, tenim textos històrics, tant de Lleida en concret com els d'història del món farmacèutic en general. De l'altra, hi ha l'entrevista personal amb els historiadors lleidatans Romà Sol i Carme Torres, que va ajudar, en gran manera, a comprendre les circumstàncies econòmiques, socials i polítiques de la província de Lleida en aquell inici del segle xx.

La relació de les fonts documentals secundàries és la següent:

3.2.2.1. Textos de diferents aspectes històrics de la província de Lleida

- SOL, Romà; TORRES, Carme, *Lleida en el temps de la Mancomunitat de Catalunya (1913-1924)*. Lleida, Virgili & Pagès, S. A. 1989.

3.2.2.2. Textos d'història de la farmàcia

- SORNÍ, X. *Apunts d'un Segle*. Barcelona: Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Barcelona. 1998.

- DIEZ, M. *La Unión Farmacéutica Nacional (1913-1936). Veinticuatro años de vida corporativa*. [Tesi doctoral.] Madrid, Universidad Complutense de Madrid - Facultad de Farmacia, 1989.

3.2.2.3. Entrevista personal amb els senyors Romà Sol i Carme Torres

Romà Sol i Clot i Maria del Carme Torres i Graell van néixer i morir a Lleida. Formats a la Universitat de Barcelona, el primer hi estudià Dret, i la segona, Filosofia i Lletres (secció Història). Desenvoluparen nombroses tasques culturals i es van dedicar a la recerca històrica. Van publicar diversos llibres, entre els quals cal destacar *Lleida i el fet nacional català (1878-1912)*, del qual és la continuació *Lleida en el temps de la Mancomunitat de Catalunya (1913-1924)*, font documental d'aquest estudi.

3.2.2.4. Premsa corporativa, professional i ordinària

4. RESULTATS I DISCUSSIÓ

4.1. El sindicat de farmacèutics de la província de Lleida

L'any 1920 eren remarcables, dins del món de la farmàcia lleidatana, la persistència de l'intrusisme i els desgavells crònics en els pagaments dels ajuntaments.⁷ Aquests fets, juntament amb l'ambient polític del moment, farcit de lluites sindicals, van propiciar l'aparició dels sindicats de farmacèutics arreu de l'Estat espanyol, esperonats, sens dubte, per la mateixa UFN.⁸ Aquests sindicats van esdevenir el braç executor del corporativisme col·legial perquè, segons les juntes, els col·legis no disposaven dels instruments disciplinaris ni legals suficients per defensar el seu statu quo.

4.1.1. Els estatuts del sindicat

En aquest ambient, s'acorda, a la Junta de Govern del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida del 5 de maig de 1920,⁹ convocar l'assemblea general ordinària per al dia 5 de juny, i les eleccions per a la renovació total dels càrrecs de la Junta, per a l'endemà, primer diumenge de juny. També en aquesta Junta de Govern, un cop llegit el projecte dels Estatuts del Sindicat de Farmacèutics de la Província de Lleida, s'aprova i s'acorda la publicació al *Butlletí*, perquè tots els col·legiats que assisteixin a l'assemblea del juny, puguin haver-lo llegit abans de sotmetre'l a votació.

Aquest projecte d'estatuts publicat al *Butlletí* número 25 té la mateixa redacció que una còpia que s'ha localitzat a l'arxiu familiar dels hereus d'Enric Solé, de Tremp.

Fig. 1 i 2.- Còpia dels Estatuts del Sindicat de Farmacèutics de la Província de Lleida. Font: arxiu familiar dels hereus del farmacèutic Enric Solé, de Tremp. (Fotografia realitzada per l'autor)

⁷ Eren els ajuntaments els que havien de pagar dels seus pressupostos l'assistència farmacèutica dels inscrits al Padró de Beneficència Municipal, també conegut com a Pobres de Solemnitat.

⁸ Vegeu nota número 3.

⁹ Acta número 25. Font: *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida*, núm. 25 (maig 1920).

4.1.2. Les eleccions i constitució del sindicat de farmacèutics de la província de Lleida

A l'editorial del *Butlletí* del juliol de 1920, amb el florit estil de redacció de l'època, el seu director, Albert Aldavó Manzana, d'Artesa de Segre, comunica la seva "impresió afalagadora" [sic] de la reunió del 16 de juliol al Cercle Mercantil de Lleida per a la constitució del Sindicat. I ho fa amb la descripció de l'acte: "No havíem tornat a veure junts a tan gran nombre de confreres, ni el més petit incident, va turbar la pau que en tot moment regnà en la reunió, ni la més lleugera discussió va entretenir l'aprovació dels extrems que's posaren a debat", fins a l'acabament del sindicat i un clar avís per als companys "díscols. [...] És arribada la vostra hora. Volém nostra regeneració, i perquè la volém l'obtidrem, pesi a qui pesi. Nostra causa es perfectament justa, i per serho, no creiem quedi cap Apotecari per sumar-se a nostres files, i si ens equivoquem en aquesta apreciació, be podrem dir el que no está ab nosaltres, está contra nosaltres, i a qui sigui tractar-lo com se mereix".¹⁰

Els Estatuts del Sindicat van ser aprovats per unanimitat de tots els presents i el Comitè Directiu elegit fou:

President: Frederic Nicolau de Lleida

Secretari: Joan Morell de Vallbona de les Monges

Tresorer: Joan Viladot d'Agramunt.

4.2. Efervescència sindical

El Sindicat d'Apotecaris de la Província de Lleida comença a caminar i, certament, ho fa trepitjant fort. El treball es desenvolupa en diferents vessants. Els representants del Comitè Directiu van visitar bona part dels farmacèutics establerts a les terres lleidatanes, de la plana i de la muntanya, per tal que s'afiliessin al Sindicat, i s'aprofitaren aquestes visites per corregir contenciosos entre companys. La lluita contra l'intrusisme, evidentment, va ser una característica del Sindicat des d'un bon començament, així com la persecució dels farmacèutics que, segons el Sindicat, feien pràctiques professionals no adients.

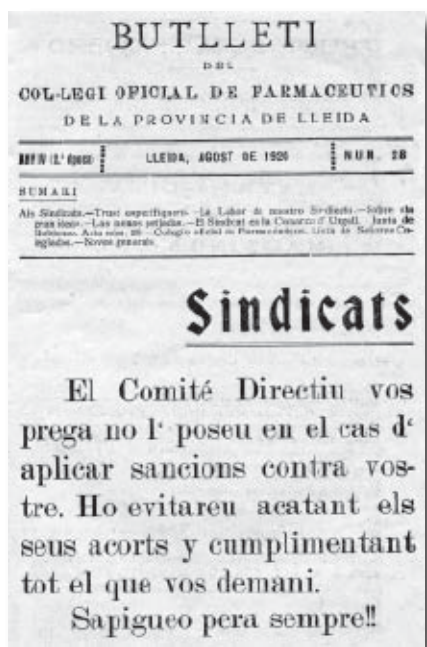

Fig. 3.- Primera pàgina del *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida*, núm. 28 (agost 1920).

Un exemple d'aquesta lluita intensa contra tota mena de mala praxi professional, que va derivar en durs enfrontaments personals i, fins i tot en alguns casos, en querelles entre algun metge i el director del *Butlletí*, va ser la còpia d'un pamflet que circulava per la ciutat de Lleida, que es va publicar al *Butlletí* número 28.¹¹

En aquests "anuncis", es denuncia la pràctica d'un trust en què se citen noms força coneguts a la Lleida del 1920.

¹⁰ La publicació del *Butlletí* col·legial en català és, evidentment, conseqüència del moment polític que viu Catalunya. Es tracta, però, d'un català, però, prenormatiu i "tal com raja".

¹¹ Uns enfrontaments que anaven més enllà de l'aspecte personal, com més endavant veurem. Es parla de un "lamentable accidente ocurrido en la calle Mayor entre un Doctor en medicina y un Farmacéutico de Lérida", quan la realitat va ser que si no els arriben a separar la cosa hauria acabat a mastegots.

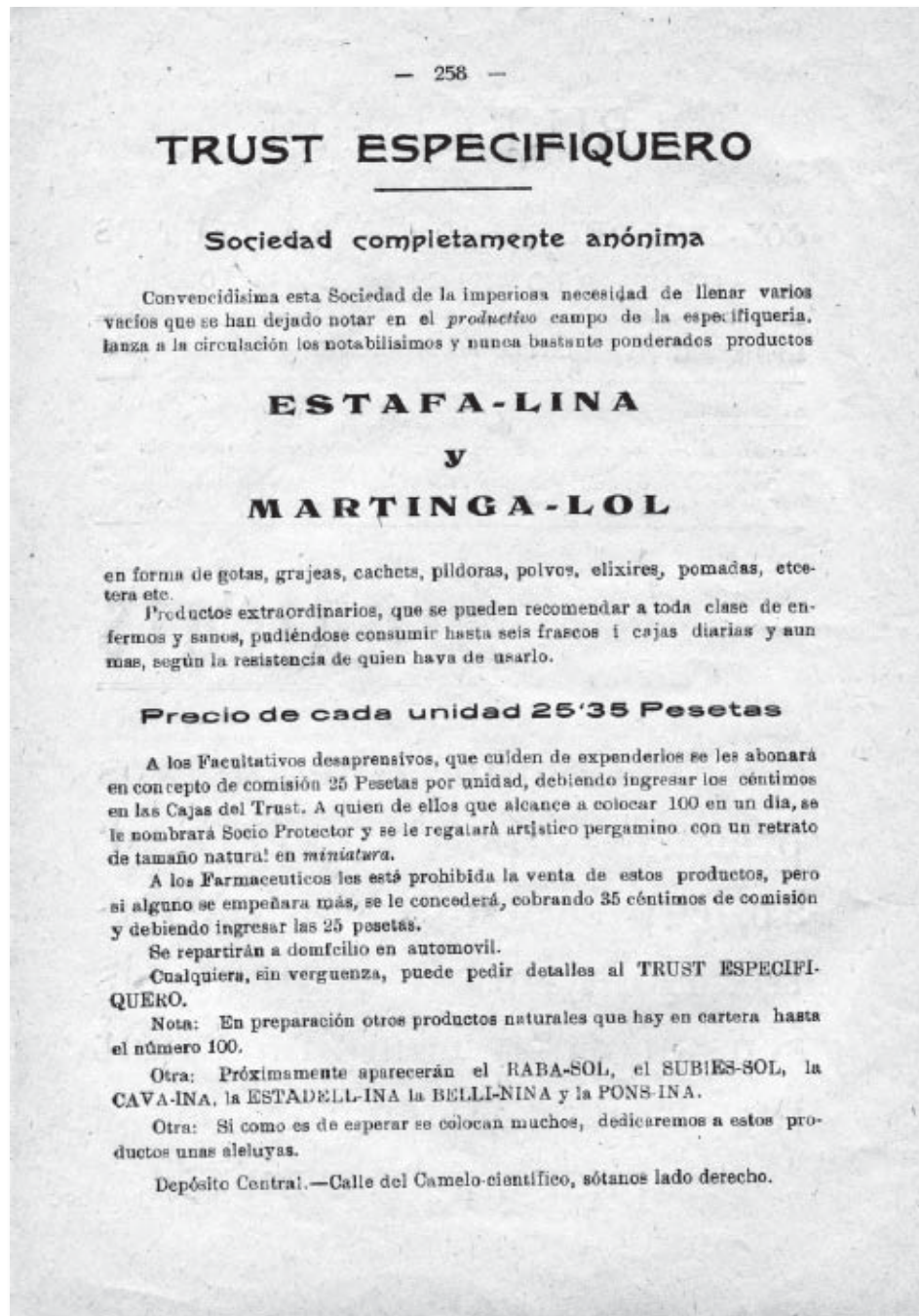

Fig. 4.- Anunci antitrust publicat al *Butlletí del Col·legi Oficial de Farmacèutics de Lleida*, núm. 28 (agost 1920). Es tractava de la reproducció d'un pamflet que va circular àmpliament per la ciutat de Lleida.

4.2.1. Proselitisme sindicalista

Els relats dels viatges que fan els responsables del Comitè Directiu del Sindicat d'Apotecaris de Lleida per tot el territori constitueixen una descripció de la situació dels professionals farmacèutics i de tota la societat lleidatana del moment. Com a exemple, descriurem l'actuació del Sindicat en una població de la nostra comarca.

4.2.1.1. Actuació del sindicat. Solució del conflicte d'Ivars d'Urgell

El Sindicat en la Comarca d'Urgell

Reunits el 1r d'Agost a Balaguer¹² i en casa del Conciller del districte¹³ els companys de la subdelegació previament convocats pel President del Sindicat, se feu tasca veritablement positiva.¹⁴

Acudiren els companys de Balaguer Srs. Barbosa y Puig Domingo portán la representació del altre company Sr. Graells qu'estave fora de Balaguer, els Srs. Malla d'Ibars, Minguell de Barbens, Segarra avui ja establert a Fuliola, Fenoll de Linyola, Ysanta de Termens i Nicolau de Lleida que'ns convocá. Se llegiren cartes de bons companys que no pugueren assistir-hi respiran totes elles amor i entussiasme per la sindicació, es sindicaren els companys allí presents que no hu estaben firman els documents sindicals, se deixa documents per enviar-los als companys que no pugueren assistir-hi i de cop s'entra a la tasca resolvent el veritable conflicte consistin en viure en un poble petit¹⁵ com Ibars dos Apotecaris l'un el Sr. Malla que fa 17 anys que hi esta establert i l'altre el Sr. Segarra fill d'aquest poble.

Exposats per ambdos els antecedents de l'assumpte, antecedents que obra ben escrits desde molt avans en poder del Sindicat, discutits tots els pro i el contra els allí reunits acceptaren els acords que s'en aixeca acta que firmaren els dos interesats testimoniant els demes

1er. El Sr. Malla se queda d'Apotecari d'Ibars.

2n. El Sr. Segarra va d'Apotecari a Fuliola pera lo qual el President del Sindicat dara ordres pera que's tanqui la farmacia que ilegalment funcione en tal poble. (La tal farmacia ha sigut comprada pel Sr. Segarra.)

3er. El Sr, Malla cas que vulgui vendre la farmacia el dia de demà la tindrà de vendre al Sr. Segarra amb preferencia de qual se vulga comprador i aixi tambe la viuda cas que arriben la defunció del Sr. Malla (Deu li dongui molts anys de vida),

4rt. Arribat que fos el 3.er cas ni el Sr. Malla ni'ls seus hereus poden posar preu a la Farmacia així com tampoc el Sr. Segarra, acceptan els uns i altres lo preu que impose el Sindicat.

Aquestes foren entre altres que per sa índole no deuen ferse públiques les clausules del acta dita. Ens despedirem el companys satisfets, entussiasmats, quedaren llimades les aspereses entre'ls dos companys que fins aquell moment se miraven com a enemics. Tots retornarem a nostres cases i creureu companys que'm llegiu que en ells la vida desde aquell dia ens es mes agradosa, el Sindicat vetlle per nosaltres i pel pa dels nostres fills, amb quina forma anem a la limitació sense estorcions de cap mena, ja no sera posible que un cacic o un malt company metge fasin i desfasin com per desgracia fins ara habient fet.

Al felicitar als companys Malla, Segarra fem extensiva la felicitació als bons companys que dictaren la fórmula y al Sindicat que amb tan bon exit l'imposa.

Aquest afer és explicat també als manuscrits de Pere Segarra,¹⁶ hereu de cal Segarreta, pare del farmacèutic Ernest Segarra. El català emprat per Pere Segarra, malgrat ser un home culte, no és gens normatiu. Sens dubte totalment autodidacta, en el seu text hi trobem els mots i les expressions pròpies de la manera ivarsenca d'expressar-se en aquell temps. Cal fer notar que l'autor emprava les majúscules per encapçalar les paraules que li mereixien més consideració. Pere Segarra descriu els fets de la següent manera:

Acabada la Carrera, á Ibars d'apotecari, allavors abie un Ramon Malla, d'Almená; vá establís á 1903, fenli jo costat, i se diu que del seu poble vá tingué de escapás; al principi d'la Carrera del Ernesto, prometie com al terminarla lo meu fill se retiraria; es que se cree, d'que no la acabarie; aixis es que, al vulgué Ernesto, quedás a Ibars, va aquell fé una campanya dolenta, Ernesto abia ya llogat botiga á cal San, bora cal Mota, i propietat del Sr. Metje. Intervingué ap tot aixó un sindicat d'Lleida de apotecaris i Ernesto, va establis a Fuliola; montá allí, una farmacia qué comprá a un métge del Palau; estigué 2 años, vene después la dita farmacia, á un tal Rubinat de Bellpuig, 8500 pesetes, á plasos. La farmacia del del Palau, la vaig compra jó. Lo apotecari Malla, acort del Sindicat, tingué d'dá, 3 años, 50 duros cada año a Ernesto, i pel acte lléig, de que abie fet.

¹² El Sindicat va organitzar-se en districtes que coincidien amb els partits judicials.

¹³ Josep Puig Domingo, de Balaguer.

¹⁴ Els col·legis professionals també estaven organitzats en subdelegacions coincidents amb els partits judicials.

¹⁵ 1759 habitants. Font: Institut Nacional d'Estadística, cens de 1920 [en línia]. <www.ine.es>

¹⁶ Empar GUILLÉN I FERNÁNDEZ, *El Manuscrit de Pere Segarra* (Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1986).

Així doncs, ja sabem quines eren les clàusules que no es van fer públiques en l'acord del Sindicat d'Apotecaris de Lleida en la seva actuació a Ivars: el pagament de 150 duros de Malla a Segarra i, també, que l'intrusisme a la Fuliola era obra d'un metge del Palau d'Anglesola.

4.3. Les relacions amb el col·legi de metges

Evidentment, l'embranchida del Sindicat d'Apotecaris amb la publicació del pamflet anònim intitulat "Trust Especificuero" al *Butlletí* del mes d'agost va dur conseqüències, amb notes dels metges esmentats a l'anunci i també un intercanvi de cartes entre els presidents dels col·legis de metges i farmacèutics de Lleida.

Fig. 5.- Any 1918. Vista de la Paeria de Lleida i de la farmàcia de Nemesi Milena, que tenia dues adreces, carrer Major, 1, i plaça de la Paeria, 15. Anteriorment, vegeu les guies de Lleida dels anys 1868 i 1882.¹⁷ El titular d'aquesta farmàcia havia estat Josep Trueta.¹⁸ L'any 1926, la farmàcia té l'adreça de plaça de la Paeria, 1, i el farmacèutic propietari és Josep Milena.¹⁹ Autor de la foto: Josep Salvany i Blanch. Font: Biblioteca de Catalunya.

¹⁷ Rosa FABREGAT, *Aproximació a les farmàcies de la ciutat de Lleida en la primera meitat del segle xx* (Lleida, Pagès Editors, 2001).

¹⁸ Possiblement, avi del prestigiós metge Josep Trueta, que va desenvolupar el mètode Trueta, de gran eficàcia, perquè evitava la gangrena a les ferides de guerra. Els historiadors lleidatans Romà Sol i Carme Torres van manifestar, a l'entrevista que van mantenir amb l'autor el dia 3 de març de 2008 que el seu pare, Rafel Trueta i Secchi, també metge, va marxar de Lleida per instal·lar-se a Barcelona com a conseqüència que l'havien acusat d'algun afer referent a la farmàcia de l'Hospital de Santa Maria de Lleida.

¹⁹ Rosa FABREGAT, *Aproximació a les farmàcies de la ciutat de Lleida en la primera meitat del segle xx*.

4.3.1. Incident lamentable

El diari *El País*, del dissabte 4 de setembre de 1920,²⁰ relata un incident entre el president del Col·legi de Metges i el del Sindicat d'Apotecaris de Lleida de la següent manera:

Incidente lamentable

Aproximadamente a las diez de ayer noche, ocurrió un incidente entre el Doctor D. José Estadella²¹ y el farmacéutico D. Federico Nicolau.²²

Según se nos informa, el primero requirió al segundo que estaba junto con su compañero Sr. Milena,²³ para que manifestase si ellos eran los autores de una hojitas anónimas, que han circulado estos días por la Ciudad, y si bien dichos señores lo negaron en absoluto, por fin el Sr. Nicolau no tuvo inconveniente en compartir el criterio de la expresada hojita, toda vez que había aparecido en el "Boletín" de la clase; entonces ambos vinieron a las manos, no pasando la cuestión a mayores por la intervención oportuna de amigos de ambos.

Lamentamos muy sinceramente el hecho, no solo por la índole de las personas que en el mismo intervinieron, los dos amigos particulares nuestros, sino porque con sucesos como el relatado, no gana nada la seriedad y el buen nombre de las respetables clases médica y farmacéutica.

Si la conducta y manera de portarse de algunos de los señores farmacéuticos y médicos de esta ciudad, no es todo lo correcta, que creyeran a su juicio, Colegios tienen ambas entidades para que con espíritu imparcial y justiciero puedan apreciarla.

Todo menos lanzar a la publicidad, hojas sin pie de imprenta y sin firma responsable, que solo sirven para dar pábulo a la gente y que se mezclen nombres que quizá están muy por encima de las pequeñeces y miserias que los mismos suponen..

4.3.2. Restabliment de les relacions

Després de molts intents, van fructificar les ganes de refer les relacions, encara que van ser els col·legis, no pas el Sindicat, qui ho aconseguiren. L'acta número 31 de la Junta de Govern del Col·legi Oficial de Farmacèutics de la Província de Lleida acusa recepció d'un ofici del Col·legi Oficial de Metges de la Província de Lleida en què demana que la "classe farmacèutica" voti el metge Josep M. Vicens, com a "vocal Gaudín de la Junta de Cequiaje".²⁴ La Junta va acordar donar suport a aquesta candidatura, i així ho va recomanar a tots els farmacèutics de la ciutat de Lleida amb dret a vot. Al mateix temps, acordà expressar la seva satisfacció pel restabliment de les relacions entre els dos col·legis, "que habían quedado suspendidas por los motivos que ya saben todos los compañeros."

També el Col·legi de Metges va convidar el Col·legi de Farmacèutics a una conferència que va fer el Dr. Pittaluga.²⁵

²⁰ Degà de la premsa lleidatana, fundat el 1878, de tendència liberal demòcrata. Font: Romà SOL i Carme TORRES, *Lleida en el temps de la Mancomunitat de Catalunya (1913-1924)* (Lleida, Ed. Virgili & Pagès, 1989).

²¹ President del Col·legi de Metges de Lleida.

²² President del Sindicat d'Apotecaris de Lleida i Secretari del Col·legi de Farmacèutics.

²³ Molt possiblement, la baralla podia haver-se produït prop de la farmàcia de Nemesi Milena, situada a la plaça de la Paeria.

²⁴ La Molt Il·lustre Junta de Sequiatge va ser constituïda el 1785 per a l'administració del canal de Pinyana en la seva totalitat, govern que va durar fins al 14 de març de 1951, data en la qual es va constituir la Junta Central de Regants del Canal de Pinyana. Mitjançant el canal de Pinyana se subministrava l'aigua de reg i de boca a la ciutat de Lleida.

²⁵ Gustavo Pittaluga Fattorini (Florència, Itàlia, 1876 – l'Havana, Cuba, 1956). Metge i científic italià, nacionalitzat espanyol des del 1904. Notable, sobretot, per les seves aportacions al desenvolupament de l'hematologia i la Parasitologia, així com pel seu paper en la lluita a Espanya i internacionalment contra la malària i altres protozoosis. L'any 1920, es va fer càrrec de la lluita antipalúdica a l'Estat espanyol. Font: Ramon Maria GUIU PUJOL, *La malària a l'Estany d'Ivars* (Lleida, Pagès editors, 2007).

5. CONCLUSIONS

Les conclusions que podem extreure de l'estudi són les següents:

- a) L'any 1920, es va crear el Sindicat d'Apotecaris de la Província de Lleida.
- b) La creació del Sindicat va seguir en tot moment les directrius emanades de la UFN (Unión Farmacéutica Nacional).
- c) Aquest sindicalisme farmacèutic, cal considerar-lo com un instrument de pressió que emprava el Col·legi de Farmacèutics de la Província de Lleida per aconseguir els seus objectius, fonamentalment, lluita contra l'intrusisme i la mala praxi professional, i també en defensa dels interessos de la "classe farmacèutica".
- d) Els mètodes emprats pel Sindicat eren els habituals en una època en què la lluita sindical era molt preeminent.